

Vijeće
Europske unije

Bruxelles, 15. studenoga 2022.
(OR. en)

13109/22

**Međuinstitucijski predmet:
2022/0165 (NLE)**

**SOC 541
EMPL 372
ECOFIN 955
EDUC 335
JEUN 151
GENDER 156
ANTIDISCRIM 103**

ZAKONODAVNI AKTI I DRUGI INSTRUMENTI

Predmet: ODLUKA VIJEĆA o smjernicama za politike zapošljavanja država članica

ODLUKA VIJEĆA (EU) 2022/...

od ...

o smjernicama za politike zapošljavanja država članica

VIJEĆE EUROPSKE UNIJE,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcioniranju Europske unije, a posebno njegov članak 148. stavak 2.,

uzimajući u obzir prijedlog Europske komisije,

uzimajući u obzir mišljenje Europskog parlamenta¹,

uzimajući u obzir mišljenje Europskoga gospodarskog i socijalnog odbora²,

nakon savjetovanja s Odborom regija,

uzimajući u obzir mišljenje Odbora za zapošljavanje³,

¹ Mišljenje od 18. listopada 2022. (još nije objavljeno u Službenom listu).

² Mišljenje od 21. rujna 2022. (još nije objavljeno u Službenom listu).

³ Mišljenje od 21. listopada 2022. (još nije objavljeno u Službenom listu).

budući da:

- (1) Države članice i Unija trebaju raditi na razvoju usklađene strategije zapošljavanja te, posebice, na promicanju kvalificirane, osposobljene i prilagodljive radne snage te tržišta rada koja su usmjerena na budućnost i koja se mogu prilagoditi gospodarskim promjenama u svrhu ostvarenja ciljeva pune zaposlenosti i društvenog napretka, uravnoteženog rasta, visoke razine zaštite te poboljšanja kvalitete okoliša utvrđenih u članku 3. Ugovora o Europskoj uniji (UEU). Države članice trebaju promicanje zapošljavanja smatrati predmetom od zajedničkog interesa te trebaju u Vijeću usklađivati svoje djelovanje u tom pogledu, uzimajući u obzir nacionalne prakse s obzirom na odgovornost socijalnih partnera.
- (2) Unija treba suzbijati socijalnu isključenost i diskriminaciju, promicati socijalnu pravdu i zaštitu, ravnopravnost žena i muškaraca, međugeneracijsku solidarnost i zaštitu prava djeteta, kako je utvrđeno u članku 3. UEU-a. Pri utvrđivanju i provedbi svojih politika i aktivnosti Unija treba uzeti u obzir zahtjeve povezane s promicanjem visoke razine zapošljavanja, jamstvom dostatne socijalne zaštite, borbom protiv siromaštva i socijalne isključenosti te visokom razinom obrazovanja, osposobljavanja i zaštite zdravlja ljudi, kako je utvrđeno u članku 9. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (UFEU).

- (3) U skladu s UFEU-om Unija je razvila i provela instrumente za koordiniranje ekonomskih politika i politika zapošljavanja. U okviru tih instrumenata smjernice za politike zapošljavanja država članica („Smjernice”) navedene u Prilogu ovoj Odluci zajedno s općim smjernicama ekonomskih politika država članica i Unije navedenima u Preporuci Vijeća (EU) 2015/1184¹ tvore integrirane smjernice. One trebaju usmjeravati provedbu politika u državama članicama i Uniji, odražavajući međuovisnost država članica. Skup koordiniranih europskih i nacionalnih politika i reformi koji iz toga proizlazi treba predstavljati primjerenu kombinaciju općih održivih ekonomskih politika, politika zapošljavanja i socijalnih politika, kojima bi se trebali ostvariti pozitivni učinci prelijevanja na tržišta rada i društvo općenito te učinkovito odgovoriti na posljedice pandemije bolesti COVID-19, agresivnog rata Rusije protiv Ukrajine i sve većih troškova života.
- (4) Kako bi se poboljšao gospodarski i socijalni napredak, olakšale zelena i digitalna tranzicija te ostvarila uključiva, konkurentna i otporna tržišta rada u Uniji, države članice trebale bi promicati kvalitetno obrazovanje, osposobljavanje, usavršavanje i prekvalifikaciju te cjeloživotno učenje, strukovno obrazovanje i osposobljavanje usmjereno na budućnost i poboljšane mogućnosti za razvoj karijere, i to jačanjem veza između obrazovnog sustava i tržišta rada te priznavanjem vještina, znanja i kompetencija stečenih neformalnim i informalnim učenjem.

¹ Preporuka Vijeća (EU) 2015/1184 od 14. srpnja 2015. o općim smjernicama ekonomskih politika država članica i Europske unije (SL L 192, 18.7.2015., str. 27.).

- (5) Smjernice su u skladu s Paktom o stabilnosti i rastu, postojećim zakonodavstvom Unije i raznim inicijativama Unije, uključujući Direktivu Vijeća 2001/55/EZ¹, preporuke Vijeća od 10. ožujka 2014.², 15. veljače 2016.³, 19. prosinca 2016.⁴, 15. ožujka 2018.⁵, 22. svibnja 2018.⁶, 22. svibnja 2019.⁷, 8. studenoga 2019.⁸, 30. listopada 2020.⁹,

-
- ¹ Direktiva Vijeća 2001/55/EZ od 20. srpnja 2001. o minimalnim standardima za dodjelu privremene zaštite u slučaju masovnog priljeva raseljenih osoba te o mjerama za promicanje uravnoteženih napora država članica pri prihvatu i snošenju posljedica prihvata tih osoba (SL L 212, 7.8.2001., str. 12.).
- ² Preporuka Vijeća od 10. ožujka 2014. o kvalitativnom okviru za pripravništvo (SL C 88, 27.3.2014., str. 1.).
- ³ Preporuka Vijeća od 15. veljače 2016. o integriranju dugotrajno nezaposlenih osoba na tržište rada (SL C 67, 20.2.2016., str. 1.).
- ⁴ Preporuka Vijeća od 19. prosinca 2016. o oblicima usavršavanja: nove prilike za odrasle (SL C 484, 24.12.2016., str. 1.).
- ⁵ Preporuka Vijeća od 15. ožujka 2018. o europskom okviru za kvalitetna i učinkovita naukovanja (SL C 153, 2.5.2018., str. 1.).
- ⁶ Preporuka Vijeća od 22. svibnja 2018. o ključnim kompetencijama za cjeloživotno učenje (SL C 189, 4.6.2018., str. 1.).
- ⁷ Preporuka Vijeća od 22. svibnja 2019. o visokokvalitetnim sustavima ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja (SL C 189, 5.6.2019., str. 4.).
- ⁸ Preporuka Vijeća od 8. studenoga 2019. o pristupu radnika i samozaposlenih osoba socijalnoj zaštiti (SL C 387, 15.11.2019., str. 1.).
- ⁹ Preporuka Vijeća od 30. listopada 2020. o lakšem prelasku u svijet rada – jačanje Garancije za mlade te o zamjeni Preporuke Vijeća od 22. travnja 2013. o uspostavi Garancije za mlade (SL C 372, 4.11.2020., str. 1.).

24. studenoga 2020.¹, 29. studenoga 2021.² i 16. lipnja 2022.³, Preporuku Komisije (EU) 2021/402⁴, Preporuku Vijeća (EU) 2021/1004⁵, Rezoluciju Vijeća od 26. veljače 2021.⁶, Komunikaciju Komisije od 9. prosinca 2021. naslovljenu „Izgradnja gospodarstva za ljude: akcijski plan za socijalnu ekonomiju”, Odluku (EU) 2021/2316 Europskog parlamenta i Vijeća⁷, Direktivu Europskog parlamenta i Vijeća od 19. listopada 2022. o primjerenim minimalnim plaćama u Europskoj uniji i Direktivu Europskog parlamenta i Vijeća o poboljšanju rodne ravnoteže među direktorima uvrštenih trgovačkih društava i o povezanim mjerama.

-
- ¹ Preporuka Vijeća od 24. studenoga 2020. o strukovnom obrazovanju i osposobljavanju (SOO) za održivu konkurentnost, socijalnu pravednost i otpornost (SL C 417, 2.12.2020., str. 1.).
 - ² Preporuka Vijeća od 29. studenoga 2021. o pristupima kombiniranog učenja za visokokvalitetno i uključivo osnovnoškolsko i srednjoškolsko obrazovanje (SL C 504, 14.12.2021., str. 21.).
 - ³ Preporuka Vijeća od 16. lipnja 2022. o europskom pristupu mikrokvalifikacijama za cjeloživotno učenje i zapošljivost (SL C 243, 27.6. 2022., str. 10.), Preporuka Vijeća od 16. lipnja 2022. o individualnim računima za učenje (SL C 243, 27.6.2022. str.26.) i Preporuka Vijeća od 16. lipnja 2022. o osiguravanju pravedne tranzicije prema klimatskoj neutralnosti (SL C 243, 27.6.2022., str. 35.).
 - ⁴ Preporuka Komisije (EU) 2021/402 od 4. ožujka 2021. o učinkovitoj aktivnoj potpori zapošljavanju nakon krize uzrokovane bolešću COVID-19 (EASE) (SL L 80, 8.3.2021., str. 1.).
 - ⁵ Preporuka Vijeća (EU) 2021/1004 od 14. lipnja 2021. o uspostavi europskog jamstva za djecu (SL L 223, 22.6.2021., str. 14.).
 - ⁶ Rezolucija Vijeća o strateškom okviru za europsku suradnju u području obrazovanja i osposobljavanja u smjeru europskog prostora obrazovanja i šire (2021.–2030.) (SL C 66, 26.2.2021., str. 1.).
 - ⁷ Odluka (EU) 2021/2316 Europskog parlamenta i Vijeća od 22. prosinca 2021 o Europskoj godini mladih (2022.) (SL L 462, 28.12.2021., str. 1.).

- (6) U okviru europskog semestra različiti se instrumenti kombiniraju unutar sveobuhvatnog okvira za integriranu multilateralnu koordinaciju i nadzor ekonomskih politika i politika zapošljavanja u Uniji. Nastojeći ostvariti okolišnu održivost, produktivnost, pravednost i makroekonomsku stabilnost, europski semestar obuhvaća načela europskog stupa socijalnih prava i njegovog sredstva za nadzor – pregleda socijalnih pokazatelja – te je njime predviđena čvrsta suradnja sa socijalnim partnerima, civilnim društvom i drugim dionicima. Njime se podupire ostvarivanje ciljeva održivog razvoja. Ekonomske politike i politike zapošljavanja Unije i država članica trebale bi biti usko povezane s pravednom tranzicijom Europe prema klimatski neutralnom, okolišno održivom i digitalnom gospodarstvu te bi njima trebalo poboljšati konkurentnost, osigurati primjerene radne uvjete, poticati inovacije, promicati socijalnu pravdu, jednake mogućnosti i uzlaznu socioekonomsku konvergenciju te suzbijati nejednakosti i regionalne razlike.

- (7) Klimatske promjene i drugi izazovi povezani s okolišem, potreba za ubrzavanjem energetske neovisnosti, socijalno poštena i pravedna zelena tranzicija, osiguravanje otvorene strateške autonomije Europe, globalizacija, digitalizacija, umjetna inteligencija, porast rada na daljinu, ekonomija platformi i demografske promjene korjenito preobražavaju europska gospodarstva i društva. Unija i njezine države članice trebaju surađivati kako bi djelotvorno i proaktivno pristupile tim strukturnim kretanjima i, prema potrebi, prilagoditi postojeće sustave, prepoznajući blisku međuovisnost gospodarstava i tržišta rada država članica, te s time povezane politike. Za to je potrebno koordinirano, ambiciozno i učinkovito djelovanje u okviru politika na razini Unije i na nacionalnoj razini, uz prepoznavanje uloge socijalnih partnera, u skladu s UFEU-om i odredbama Unije o gospodarskom upravljanju, uzimajući u obzir europski stup socijalnih prava.

Takvim bi djelovanjem u okviru politika trebalo obuhvatiti poticanje održivih ulaganja, ponovno zalaganje za primjereno raspoređene reforme kojima se potiče održiv i uključiv gospodarski rast, otvaranje kvalitetnih radnih mjesta, produktivnost, primjerene radne uvjete, socijalnu i teritorijalnu koheziju, uzlaznu socioekonomsku konvergenciju, otpornost i fiskalnu odgovornost, uz potporu iz postojećih Unijinih programa financiranja, a posebice Mehanizma za oporavak i otpornost uspostavljenog Uredbom (EU) 2021/241 Europskog parlamenta i Vijeća¹ te fondova kohezijske politike, uključujući Europski socijalni fond plus uspostavljen Uredbom (EU) 2021/1057 Europskog parlamenta i Vijeća² i Europski fond za regionalni razvoj uređen Uredbom (EU) 2021/1058 Europskog parlamenta i Vijeća³, i Fonda za pravednu tranziciju uspostavljenog Uredbom (EU) 2021/1056 Europskog parlamenta i Vijeća⁴. Djelovanjem u okviru politika trebalo bi kombinirati mjere koje se odnose na ponudu i potražnju te pritom voditi računa o njihovu utjecaju na gospodarstvo, okoliš, zapošljavanje i društvo.

¹ Uredba (EU) 2021/241 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. veljače 2021. o uspostavi Mehanizma za oporavak i otpornost (SL L 57, 18.2.2021., str. 17.).

² Uredba (EU) 2021/1057 Europskog parlamenta i Vijeća od 24. lipnja 2021. o uspostavi Europskog socijalnog fonda plus (ESF+) i stavljanju izvan snage Uredbe (EU) br. 1296/2013 (SL L 231, 30.6.2021., str. 21.).

³ Uredba (EU) 2021/1058 Europskog parlamenta i Vijeća od 24. lipnja 2021. o Europskom fondu za regionalni razvoj i Kohezijskom fondu (SL L 231, 30.6.2021., str. 60.).

⁴ Uredba (EU) 2021/1056 Europskog parlamenta i Vijeća od 24. lipnja 2021. o uspostavi Fonda za pravednu tranziciju (SL L 231, 30.6.2021., str. 1.).

- (8) Europski parlament, Vijeće i Komisija proglasili su europski stup socijalnih prava¹. Njime je utvrđeno dvadeset načela i prava za potporu pravednim tržištima rada i sustavima socijalne skrbi te njihovu dobrom funkcioniranju, koja su razvrstana u tri kategorije: jednake mogućnosti i pristup tržištu rada, pravedni radni uvjeti te socijalna zaštita i uključenost. Ta načela i prava temelj su strateškog usmjerenja Unije i njima se osigurava da tranzicija prema klimatskoj neutralnosti i održivosti okoliša, digitalizacija i demografske promjene budu društveno poštene i pravedne te da se njima očuva teritorijalna kohezija. Europski stup socijalnih prava, s pratećim pregledom socijalnih pokazatelja, predstavlja referentni okvir za praćenje uspješnosti država članica u području zapošljavanja i socijalnih pitanja, za poticanje reformi na nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini i za postizanje ravnoteže između „socijalnog” i „tržišnog” u današnjem modernom gospodarstvu, među ostalim promicanjem socijalne ekonomije. Komisija je 4. ožujka 2021. predstavila Akcijski plan za provedbu europskog stupa socijalnih prava („Akcijski plan”), uključujući ambiciozne, no ipak realistične glavne i dodatne ciljne vrijednosti za 2030. u području zapošljavanja, vještina, obrazovanja i smanjenja siromaštva te revidirani pregled socijalnih pokazatelja.

¹ Međuinstitucijski proglas o europskom stupu socijalnih prava (SL C 428, 13.12.2017., str. 10.).

- (9) Na sastanku na vrhu o socijalnim pitanjima u Portu 8. svibnja 2021. šefovi država ili vlada prepoznali su europski stup socijalnih prava kao temeljni element oporavka, čijom će se provedbom ojačati napredak Unije prema digitalnoj, zelenoj i pravednoj tranziciji i doprinijeti uzlaznoj socijalnoj i gospodarskoj konvergenciji te suočavanju s demografskim izazovima. Naglasili su da su socijalna dimenzija, socijalni dijalog i aktivna uključenost socijalnih partnera u središtu visoko konkurentnog socijalnog tržišnoga gospodarstva. Utvrdili su da su Akcijskim planom pružene korisne smjernice za provedbu europskog stupa socijalnih prava, među ostalim u područjima zapošljavanja, vještina, zdravlja i socijalne zaštite. Pozdravili su nove glavne ciljne vrijednosti Unije za 2030. u pogledu zapošljavanja (najmanje 78 % stanovništva u dobi od 20 do 64 godine trebalo bi biti zaposleno), vještina (najmanje 60 % svih odraslih osoba trebalo bi svake godine sudjelovati u nekom obliku osposobljavanja) i smanjenja siromaštva (za najmanje 15 milijuna ljudi, uključujući pet milijuna djece) te revidirani pregled socijalnih pokazatelja s ciljem praćenja napretka u provedbi načelâ europskog stupa socijalnih prava kao dijela okvira za koordinaciju politika u kontekstu europskog semestra. Osim toga, Socijalnom obvezom iz Porta države članice pozvane su da postave ambiciozne nacionalne ciljeve koji bi, uzimajući u obzir početni položaj svake zemlje, trebali predstavljati odgovarajući doprinos postizanju glavnih ciljnih vrijednosti Unije za 2030. U Portu su šefovi država ili vlada napomenuli su da će s postupnim oporavkom Europe od pandemije bolesti COVID-19 prioritet biti prelazak sa zaštite na stvaranje radnih mjesta i poboljšanje njihove kvalitete te su naglasili da će provedba načelâ europskog stupa socijalnih prava biti ključna kako bi se osiguralo otvaranje većeg broja boljih radnih mjesta za sve u okviru uključivog oporavka.

Naglasili su svoju predanost jedinstvu i solidarnosti, što ujedno znači i osiguravanje jednakih mogućnosti za sve i osiguravanje toga da nitko ne bude zapostavljen. Potvrdili su svoju odlučnost da, kako je utvrđeno Strateškim programom Europskog vijeća za razdoblje 2019.–2024., nastave s jačanjem provedbe europskog stupa socijalnih prava na razini Unije i na nacionalnoj razini, uzimajući u obzir odgovarajuće nadležnosti te načela supsidijarnosti i proporcionalnosti. Naposljetku, naglasili su važnost pomnog praćenja, među ostalim na najvišoj razini, napretka postignutog u provedbi europskog stupa socijalnih prava i glavnih ciljnih vrijednosti Unije za 2030.

- (10) Nakon ruske invazije na Ukrajinu Europsko vijeće u svojim je zaključcima od 24. veljače 2022. osudilo postupke Rusije kojima se nastoji ugroziti europska i globalna sigurnost i stabilnost te izrazilo solidarnost s ukrajinskim narodom, naglašavajući kršenje međunarodnog prava i načela Povelje Ujedinjenih naroda. U aktualnom kontekstu, s obzirom na razmjer priljeva izbjeglica i raseljenih osoba, potrebna je privremena zaštita, odobrena Provedbenom odlukom Vijeća (EU) 2022/382¹ o aktiviranju Direktive 2001/55/EC. Time se osobama raseljenima iz Ukrajine omogućuje ostvarivanje usklađenih prava u cijeloj Uniji, kojima se pruža primjerena razina zaštite. Sudjelovanjem na europskim tržištima rada osobe raseljene iz Ukrajine mogu doprinijeti jačanju gospodarstva Unije i pomoći svojoj zemlji i sunarodnjacima koji su ostali ondje. Stečeno iskustvo i vještine u budućnosti će moći doprinijeti ponovnoj izgradnji Ukrajine. Za djecu i adolescente bez pratnje privremena zaštita daje pravo na zakonsko skrbništvo i pristup odgoju i obrazovanju. Države članice trebale bi uključiti socijalne partnere u osmišljavanje, provedbu i evaluaciju mjera politike kojima je cilj suočavanje s izazovima u pogledu zapošljavanja i vještina koji proizlaze iz agresivnog rata Rusije protiv Ukrajine, što uključuje i priznavanje kvalifikacija. Socijalni partneri imaju ključnu ulogu u ublažavanju posljedica rata u pogledu očuvanja radnih mjesta i proizvodnje.

¹ Provedbena odluka Vijeća (EU) 2022/382 od 4. ožujka 2022. o utvrđivanju postojanja masovnog priljeva raseljenih osoba iz Ukrajine u smislu članka 5. Direktive 2001/55/EZ koja ima učinak uvođenja privremene zaštite (SL L 71, 4.3.2022., str. 1.).

- (11) Reforme tržišta rada, uključujući nacionalne mehanizme za određivanje plaća, trebale bi poštovati nacionalne prakse socijalnog dijaloga i autonomiju socijalnih partnera kako bi se osigurale pravedne plaće koje omogućuju pristojan životni standard, održiv rast i uzlaznu socioekonomsku konvergenciju. Trebale bi omogućiti potrebnu priliku za široko razmatranje socioekonomskih čimbenika, uključujući poboljšanja u pogledu održivosti, konkurentnosti, inovacija, otvaranja kvalitetnih radnih mjesta, radnih uvjeta, siromaštva unatoč zaposlenju, obrazovanja, osposobljavanja i vještina, javnog zdravlja i socijalne uključenosti te stvarnih prihoda. U tom pogledu, Mehanizmom za oporavak i otpornost te drugim fondovima Unije države članice podupiru se u provedbi reformi i ulaganja koji su u skladu s prioritetima Unije, čime europska gospodarstva i društva postaju održivija, otpornija i bolje pripremljena za zelenu i digitalnu tranziciju u kontekstu nakon pandemije bolesti COVID-19. Agresivni rat Rusije protiv Ukrajine dodatno je pogoršao postojeće socioekonomske izazove nastale uslijed pandemije bolesti COVID-19. Države članice i Unija trebale bi nastaviti osiguravati ublažavanje socijalnih posljedica, posljedica u pogledu zapošljavanja i gospodarskih posljedica te da tranzicije budu socijalno pravedne i poštene, među ostalim i zbog činjenice da će veća otvorena strateška autonomija i ubrzana zelena tranzicija doprinijeti smanjenju ovisnosti o uvozu energije i drugih strateških proizvoda i tehnologija, posebno iz Rusije. Nužno je jačati otpornost i graditi uključivo i povezano društvo u kojem su građani zaštićeni i znaju predviđati promjene i upravljati njima te u kojem mogu aktivno sudjelovati u društvenom i gospodarskom životu.

Kako je istaknuto u Preporuci Komisije (EU) 2021/402 i u Preporuci Vijeća od 16. lipnja 2022. o osiguravanju pravedne tranzicije prema klimatskoj neutralnosti, kao potpora promjenama na tržištu rada te zbog zelene i digitalne transformacije potreban je koherentan skup aktivnih politika tržišta rada koji uključuje privremene poticaje za zapošljavanje i promjenu radnog mjesta, politike povezane s vještinama i poboljšane službe za zapošljavanje. Trebalo bi promicati pristojne radne uvjete, uključujući zdravlje i sigurnost na radu, te fizičko i mentalno zdravlje radnika.

- (12) Trebalo bi se boriti protiv svih oblika diskriminacije, osigurati rodnu ravnopravnost i podržati zapošljavanje mladih. Trebalo bi osigurati jednak pristup i mogućnosti za sve te smanjiti siromaštvo i socijalnu isključenost, osobito djece, osoba s invaliditetom i pripadnika romske zajednice, posebno osiguravanjem djelotvornog funkcioniranja tržišta rada i odgovarajućih i uključivih sustava socijalne zaštite, kako je navedeno u Preporuci Vijeća 8. studenoga 2019., te uklanjanjem prepreka uključivom obrazovanju, osposobljavanju, cjeloživotnom učenju i sudjelovanju na tržištu rada koji su usmjereni na budućnost, među ostalim ulaganjem u rani i predškolski odgoj i obrazovanje, u skladu s europskim jamstvom za djecu, te u digitalne i zelene vještine. Pravodoban i jednak pristup povoljnim uslugama dugotrajne skrbi i zdravstvenim uslugama, uključujući prevenciju i promicanje zdravstvene zaštite, posebno su relevantni, također s obzirom na pandemiju bolesti COVID-19 koja je započela 2020. te u kontekstu društava koja stare. Trebalo bi dodatno ostvariti potencijal osoba s invaliditetom da doprinose gospodarskom rastu i socijalnom razvoju. Usvajanjem novih gospodarskih i poslovnih modela na radnim mjestima diljem Unije mijenjaju se i radni odnosi. Države članice trebale bi osigurati da se radnim odnosima koji proizlaze iz novih oblika rada održava i jača europski socijalni model.

- (13) Integrirane smjernice trebale bi poslužiti kao osnova za preporuke za pojedine zemlje koje Vijeće može uputiti državama članicama. Države članice trebaju u potpunosti iskoristiti sredstva u okviru inicijative REACT-EU uspostavljene Uredbom (EU) 2020/2221 Europskog parlamenta i Vijeća¹, kojom se jačaju fondovi kohezijske politike za razdoblje 2014.–2020. i Fond europske pomoći za najpotrebitije (FEAD) do 2023. Zbog trenutne krize u Ukrajini Uredba (EU) 2020/2221 dodatno je dopunjena Uredbom (EU) 2022/562 Europskog parlamenta i Vijeća² kao i dodatnom izmjenom Uredbe (EU) 2021/1060 Europskog parlamenta i Vijeća³ u pogledu povećanog pretfinanciranja za inicijativu REACT-EU te novim jediničnim troškom kako bi se ubrzala integracija osoba koje iz Ukrajine dolaze u Uniju, kako je predviđeno u Uredbi (EU) 2022/613 Europskog parlamenta i Vijeća⁴.

¹ Uredba (EU) 2020/2221 Europskog parlamenta i Vijeća od 23. prosinca 2020. o izmjeni Uredbe (EU) br. 1303/2013 u pogledu dodatnih sredstava i provedbenih mehanizama radi pružanja pomoći u sanaciji krize u kontekstu pandemije bolesti COVID-19 i njezinih socijalnih posljedica te u pripremi zelenog, digitalnog i otpornog oporavka gospodarstva (REACT-EU) (SL L 437, 28.12.2020., str. 30.).

² Uredba (EU) 2022/562 Europskog parlamenta i Vijeća od 6. travnja 2022. o izmjeni uredbi (EU) br. 1303/2013 i (EU) br. 223/2014 u pogledu djelovanja kohezijske politike za izbjeglice u Europi (CARE) (SL L 109, 8.4.2022., str. 1.).

³ Uredba (EU) 2021/1060 Europskog parlamenta i Vijeća od 24. lipnja 2021. o utvrđivanju zajedničkih odredaba o Europskom fondu za regionalni razvoj, Europskom socijalnom fondu plus, Kohezijskom fondu, Fondu za pravednu tranziciju i Europskom fondu za pomorstvo, ribarstvo i akvakulturu te financijskih pravila za njih i za Fond za azil, migracije i integraciju, Fond za unutarnju sigurnost i Instrument za financijsku potporu u području upravljanja granicama i vizne politike (SL L 231, 30.6.2021., str. 159.).

⁴ Uredba (EU) 2022/613 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. travnja 2022. o izmjeni uredbi (EU) br. 1303/2013 i (EU) br. 223/2014 u pogledu povećanog pretfinanciranja iz sredstava inicijative REACT-EU i uvođenja jediničnog troška (SL L 115, 13.4.2022., str. 38.).

Osim toga, za programsko razdoblje 2021.–2027. države članice trebale bi u potpunosti iskoristiti Europski socijalni fond plus, Europski fond za regionalni razvoj, Mehanizam za oporavak i otpornost i druge fondove Unije, uključujući Fond za pravednu tranziciju i fond InvestEU uspostavljen Uredbom (EU) 2021/523 Europskog parlamenta i Vijeća¹, radi poticanja kvalitetnog zapošljavanja i socijalnih ulaganja, borbe protiv siromaštva i socijalne isključenosti, suzbijanja diskriminacije, osiguravanja pristupačnosti i promicanja prilika za usavršavanje i prekvalifikaciju radne snage, cjeloživotnog učenja i visokokvalitetnog obrazovanja i osposobljavanja za sve, uključujući digitalnu pismenost i vještine, kako bi ih se osnažilo znanjem i kvalifikacijama potrebnima za digitalno i zeleno gospodarstvo. Države članice trebaju u potpunosti iskoristiti i Europski fond za prilagodbu globalizaciji za radnike koji su proglašeni viškom, uspostavljen Uredbom (EU) 2021/691 Europskog parlamenta i Vijeća², radi pružanja potpore radnicima koji su postali suvišni zbog velikih restrukturiranja, kao što je pandemija bolesti COVID-19, socioekonomskih preobrazbi koje su rezultat globalnijih trendova te tehnoloških i okolišnih promjena. Iako su integrirane smjernice upućene državama članicama i Uniji, trebalo bi ih provoditi u partnerstvu sa svim nacionalnim, regionalnim i lokalnim tijelima, u bliskoj suradnji s parlamentima, kao i sa socijalnim partnerima te predstavnicima civilnog društva.

¹ Uredba (EU) 2021/523 Europskog parlamenta i Vijeća od 24. ožujka 2021. o uspostavi programa InvestEU i izmjeni Uredbe (EU) 2015/1017 (SL L 107, 26.3.2021., str. 30.).

² Uredba (EU) 2021/691 Europskog parlamenta i Vijeća od 28. travnja 2021. o Europskom fondu za prilagodbu globalizaciji za radnike koji su proglašeni viškom (EGF) i stavljanju izvan snage Uredbe (EU) br. 1309/2013. (SL L 153, 3.5.2021., str. 48.).

- (14) Odbor za zapošljavanje i Odbor za socijalnu zaštitu trebaju pratiti kako se odgovarajuće politike provode s obzirom na smjernice za politike zapošljavanja, u skladu sa svojim ovlastima na temelju Ugovora. Ti odbori i druga pripremna tijela Vijeća koja su uključena u koordiniranje ekonomskih i socijalnih politika trebaju blisko surađivati. Trebalo bi održavati dijalog o politikama između Europskog parlamenta, Vijeća i Komisije, posebice u pogledu smjernica za politike zapošljavanja država članica.
- (15) Provedeno je savjetovanje s Odborom za socijalnu zaštitu,

DONIJELO JE OVU ODLUKU:

Članak 1.

Donose se smjernice za politike zapošljavanja država članica („Smjernice”), kako su navedene u Prilogu. Smjernice su dio integriranih smjernica.

Članak 2.

Države članice uzimaju Smjernice u obzir u svojim politikama zapošljavanja i programima reformi, o čemu izvješćuju u skladu s člankom 148. stavkom 3. UFEU-a.

Članak 3.

Ova je Odluka upućena državama članicama.

Sastavljeno u Bruxellesu

Za Vijeće

Predsjednik/Predsjednica

PRILOG

Smjernica br. 5: Povećanje potražnje za radnom snagom

Države članice trebale bi aktivno promicati održivo socijalno tržišno gospodarstvo te olakšavati i podupirati ulaganja u otvaranje kvalitetnih radnih mjesta, uz iskorištavanje potencijala povezanog s digitalnom i zelenom tranzicijom, s obzirom na glavnu ciljnu vrijednost Unije za 2030. u pogledu zapošljavanja. U tu svrhu trebale bi smanjiti prepreke s kojima se poduzeća susreću pri zapošljavanju, poticati odgovorno poduzetništvo i stvarno samozapošljavanje, a posebice podupirati osnivanje i rast mikropoduzeća te malih i srednjih poduzeća, među ostalim pristupom financiranju. Države članice trebale bi aktivno promicati razvoj i iskorištavati puni potencijal socijalne ekonomije, poticati socijalne inovacije i socijalna poduzeća te poticati one poslovne modele kojima se stvaraju kvalitetne mogućnosti zapošljavanja i socijalne koristi, osobito na lokalnoj razini, posebno u kružnom gospodarstvu i na područjima koja su zbog svoje sektorske specijalizacije najviše pogodena tranzicijom prema zelenom gospodarstvu.

Nakon pandemije bolesti COVID-19 dobro osmišljenim programima skraćenog radnog vremena i sličnim aranžmanima trebalo bi olakšavati i podupirati postupke restrukturiranja, uz očuvanje radnih mjesta, prema potrebi, čime se pomaže modernizaciji gospodarstva, među ostalim razvojem povezanih vještina. Trebalo bi razmotriti dobro osmišljene poticaje za zapošljavanje i tranziciju te mjere usavršavanja i prekvalifikacije kako bi se poduprlo otvaranje radnih mjesta i tranzicije tijekom cijelog radnog vijeka te odgovorilo na problem nedostatka radne snage i vještina, među ostalim s obzirom na digitalnu i zelenu transformaciju, demografske promjene te učinak agresivnog rata Rusije protiv Ukrajine.

Oporezivanje bi trebalo preusmjeriti s rada na druge izvore kojima se više podupiru zapošljavanje i uključiv rast te koji su usklađeni s klimatskim i okolišnim ciljevima, uzimajući u obzir učinak preraspodjele poreznog sustava te njegove učinke na sudjelovanje žena na tržištu rada, istodobno štiteći prihode potrebne za primjerenu socijalnu zaštitu i rashode kojima se potiče rast.

Države članice, uključujući one u kojima postoje zakonske minimalne plaće, trebale bi promicati kolektivno pregovaranje o određivanju plaća i osigurati djelotvorno sudjelovanje socijalnih partnera na transparentan i predvidljiv način i tako omogućiti odgovarajuće prilagođavanje plaća kretanjima produktivnosti te stvarati uvjete za pravedne plaće koje omogućuju pristojan životni standard, pri čemu bi posebnu pozornost trebale posvetiti skupinama s nižim i srednjim prihodima radi postizanja uzlazne socioekonomske konvergencije. U okviru mehanizama određivanja plaća trebalo bi uzeti u obzir socioekonomske uvjete, što uključuje rast zaposlenosti, konkurentnost te regionalna i sektorska kretanja. Poštujući nacionalne prakse i autonomiju socijalnih partnera, države članice i socijalni partneri trebali bi osigurati da svi radnici imaju adekvatne plaće ostvarivanjem koristi, izravno ili neizravno, od kolektivnih ugovora ili odgovarajućih zakonskih minimalnih plaća, uzimajući u obzir njihov učinak na konkurentnost, otvaranje radnih mjesta i siromaštvo unatoč zaposlenju.

Smjernica br. 6: Poboljšanje ponude radne snage i pristupa zapošljavanju, cjeloživotnom stjecanju vještina i kompetencijama

U kontekstu digitalne i zelene tranzicije, demografskih promjena i agresivnog rata Rusije protiv Ukrajine države članice trebale bi promicati održivost, produktivnost, zapošljivost i ljudski kapital, poticanjem stjecanja vještina i kompetencija tijekom cijelog života i odgovaranjem na trenutačne i buduće potrebe tržišta rada, s obzirom na glavnu ciljnu vrijednost Unije za 2030. u pogledu vještina. Isto tako, države članice trebale bi osuvremeniti i ulagati u svoje sustave obrazovanja i osposobljavanja kako bi osigurale visokokvalitetno i uključivo obrazovanje, uključujući strukovno obrazovanje i osposobljavanje, pristup digitalnom učenju, jezično osposobljavanje (npr. u slučaju izbjeglica, među ostalim iz Ukrajine) i stjecanje poduzetničkih vještina. Države članice trebale bi surađivati sa socijalnim partnerima, pružateljima obrazovanja i osposobljavanja, poduzećima i drugim dionicima kako bi se uklonile strukturne slabosti u sustavima obrazovanja i osposobljavanja te poboljšala njihova kvaliteta i relevantnost za tržište rada, među ostalim i u cilju omogućavanja zelene i digitalne tranzicije, uklanjanja postojećih neusklađenosti vještina i sprečavanja pojave novih nedostataka radne snage, posebno za aktivnosti povezane s programom REPowerEU, kao što su uvođenje energije iz obnovljivih izvora ili obnova zgrada.

Posebnu pozornost trebalo bi posvetiti izazovima s kojima se suočava nastavnička profesija, među ostalim ulaganjem u digitalne kompetencije učitelja i nastavnika. U sustavima obrazovanja i osposobljavanja svi bi učenici i polaznici trebali steći ključne kompetencije, uključujući osnovne i digitalne vještine, te transverzalne kompetencije kako bi se postavili temelji za prilagodljivost i otpornost tijekom života, osiguravajući pritom da su učitelji i nastavnici spremni poticati te kompetencije kod učenika. Države članice trebale bi podupirati radno sposobne odrasle osobe u pristupu osposobljavanju te povećati poticaje i motivaciju pojedinaca za traženje osposobljavanja, među ostalim, prema potrebi, individualnim pravima na osposobljavanje, kao što su individualni računi za učenje, te osiguravanjem njihove prenosivosti tijekom promjene radnog mjesta, kao i putem pouzdanog sustava procjene kvalitete osposobljavanja. Države članice trebale bi razmotriti upotrebu mikrokvifikacija za potporu cjeloživotnom učenju i zapošljivosti. Svima bi trebale omogućiti da predviđaju potrebe tržišta rada i bolje im se prilagode, posebice kontinuiranim usavršavanjem i prekvalifikacijom te pružanjem integriranog usmjeravanja i savjetovanja, u svrhu podupiranja pravedne i poštene tranzicije za sve, jačanja socijalnih ishoda, rješavanja pitanja manjka radne snage i neusklađenosti postojećih i traženih vještina, poboljšanja opće otpornosti gospodarstva na šokove i olakšavanja potencijalnih prilagodbi.

Države članice trebale bi poticati jednake mogućnosti za sve uklanjanjem nejednakosti u sustavima obrazovanja i osposobljavanja. Osobito bi djeci trebalo omogućiti pristup cjenovno pristupačnom i kvalitetnom ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju, u skladu s europskim jamstvom za djecu. Države članice trebale bi podići opću razinu kvalifikacija, smanjiti broj osoba koje rano napuštaju obrazovanje i osposobljavanje, podupirati pristup obrazovanju za djecu iz skupina u nepovoljnom položaju i iz udaljenih područja, povećati privlačnost strukovnog obrazovanja i osposobljavanja (SOO), podupirati pristup tercijarnom obrazovanju i njegovo završavanje, mladima olakšati prijelaz iz obrazovnog sustava na tržište rada kvalitetnim pripravnštvom i naukovanjem te povećati sudjelovanje odraslih u kontinuiranom učenju, posebno među polaznicima u nepovoljnom položaju i onima s najmanje kvalifikacija. Uzimajući u obzir nove zahtjeve digitalnih, zelenih i sve starijih društava, države članice trebale bi u svojim sustavima strukovnog obrazovanja i osposobljavanja pospješiti učenje kroz rad, među ostalim u okviru kvalitetnog i učinkovitog naukovanja, te povećati broj osoba s kvalifikacijom u području znanosti, tehnologije, inženjerstva i matematike (STEM), na razini strukovnog obrazovanja i osposobljavanja te u tercijarnom obrazovanju, posebice žena. Nadalje, države članice trebale bi povećati relevantnost tercijarnog obrazovanja i, prema potrebi, istraživanja za tržište rada, poboljšati praćenje i predviđanje vještina, učiniti vještine vidljivijima i omogućiti bolju usporedivost kvalifikacija, među ostalim onih stečenih u inozemstvu, te povećati mogućnosti za priznavanje i vrednovanje vještina i kompetencija stečenih izvan formalnog obrazovanja i osposobljavanja, među ostalim za izbjeglice i osobe obuhvaćene privremenom zaštitom. Trebale bi unaprijediti i povećati ponudu i iskorištavanje fleksibilnog trajnog strukovnog obrazovanja i osposobljavanja. Države članice također bi trebale pružiti potporu niskokvalificiranim odraslim osobama da održe ili unaprijede svoju dugoročnu zapošljivost poboljšanjem pristupa kvalitetnim mogućnostima za učenje i većim iskorištavanjem tih mogućnosti provedbom Preporuke Vijeća od 19. prosinca 2016. o oblicima usavršavanja, uključujući procjenu vještina, ponudu obrazovanja i osposobljavanja usklađenu s prilikama na tržištu rada te vrednovanje i priznavanje stečenih vještina.

Države članice trebale bi nezaposlenim i neaktivnim osobama pružiti djelotvornu, pravodobnu, koordiniranu i prilagođenu pomoć koja se temelji na pružanju potpore u traženju posla, osposobljavanju, prekvalifikaciji i pristupu drugim potpornim uslugama, uz posvećivanje posebne pozornosti ranjivim skupinama i osobama koje su osobito pogođene zelenom i digitalnom tranzicijom ili šokovima na tržištu rada. Kako bi se znatno smanjila i spriječila dugoročna i strukturna nezaposlenost, trebalo bi što je prije moguće provesti sveobuhvatne strategije koje uključuju detaljne individualne procjene nezaposlenih osoba, a najkasnije 18 mjeseci nakon početka nezaposlenosti. Nezaposlenost mladih i pitanje mladih koji ne rade, nisu u sustavu redovitog obrazovanja te nisu u sustavu obrazovanja odraslih (NEET) trebalo bi i dalje rješavati sprečavanjem ranog napuštanja obrazovanja i osposobljavanja i strukturnim poboljšanjem prelaska iz škole na posao, među ostalim potpunom provedbom ojačane Garancije za mlade, koja bi isto tako trebala podupirati prilike za kvalitetno zapošljavanje mladih u razdoblju oporavka nakon pandemije. Osim toga, države članice trebale bi pojačati napore posebno kako bi istaknule kako zelena i digitalna tranzicija pružaju novu perspektivu za budućnost i prilike za suzbijanje negativnog učinka pandemije na mlade.

Države članice trebale bi nastojati ukloniti prepreke sudjelovanju na tržištu rada i čimbenike koji odvraćaju od sudjelovanja na tržištu rada te osigurati poticaje za sudjelovanje na njemu, posebno za osobe s niskim dohotkom, osobe koje ostvaruju drugi dohodak u kućanstvu (a to su često žene) i one koje su najudaljenije od tržišta rada, uključujući osobe migrantskog podrijetla i marginalizirane pripadnike romske zajednice. S obzirom na velik manjak radne snage u određenim zanimanjima i sektorima, države članice trebale bi doprinijeti poticanju ponude radne snage, posebno promicanjem primjerenih plaća i pristojnih radnih uvjeta, kao i učinkovitih aktivnih politika tržišta rada, poštujući pritom ulogu socijalnih partnera. Države članice trebale bi podupirati i radno okruženje prilagođeno za osobe s invaliditetom, među ostalim s pomoću ciljane financijske potpore i usluga koje im omogućuju sudjelovanje na tržištu rada i u društvu.

Trebalo bi riješiti pitanje rodni razlika i rodni stereotipa u zapošljavanju i u plaćama. Države članice trebale bi osigurati rodnu ravnopravnost i veće sudjelovanje žena na tržištu rada, među ostalim osiguravanjem jednakih mogućnosti i napredovanja u karijeri te uklanjanjem prepreka za njihov pristup vodećim pozicijama na svim razinama donošenja odluka, kao i suzbijanjem nasilja i uznemiravanja na radnome mjestu, što je problem koji uglavnom pogađa žene. Trebalo bi osigurati jednaku plaću za jednak rad ili rad jednake vrijednosti te transparentnost plaća. Trebalo bi promicati usklađivanje poslovnog, obiteljskog i privatnog života i za žene i muškarce, posebice putem pristupa povoljnoj kvalitetnoj dugotrajnoj skrbi te uslugama ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja. Države članice trebale bi osigurati da se roditeljima i drugim osobama koje imaju obvezu skrbiti o drugima omogući pristup primjerenom obiteljskom dopustu i fleksibilnim radnim uvjetima kako bi ostvarili ravnotežu između poslovnog, obiteljskog i privatnog života te bi trebale promicati uravnoteženo ostvarivanje tih prava među roditeljima.

Smjernica br. 7: Poboljšanje funkcioniranja tržišta rada i djelotvornosti socijalnog dijaloga

Kako bi države članice iskoristile dinamičnu i produktivnu radnu snagu te nove obrasce rada i poslovne modele, trebale bi surađivati sa socijalnim partnerima na uspostavi pravednih, transparentnih i predvidljivih radnih uvjeta te pritom postići ravnotežu između prava i obveza. Trebale bi smanjiti i sprečavati segmentaciju tržišta rada, suzbijati neprijavljeni rad i lažno samozapošljavanje te poticati prijelaz na oblike zapošljavanja na neodređeno vrijeme. Propisi o zaštiti radnih mjesta, radno pravo i institucije trebali bi osigurati i prikladno okruženje za zapošljavanje i potrebnu fleksibilnost za poslodavce da se brzo prilagode promjenama u gospodarskom kontekstu te pritom štititi radna prava i osigurati socijalnu zaštitu, odgovarajuću razinu sigurnosti te zdravo, sigurno i dobro prilagođeno radno okruženje za sve radnike. Promicanje upotrebe fleksibilnih radnih uvjeta kao što je rad na daljinu može doprinijeti višim razinama zaposlenosti i uključivijim tržištima rada u kontekstu okruženja nakon pandemije. Istodobno je važno osigurati poštovanje prava radnika u pogledu radnog vremena, radnih uvjeta, mentalnog zdravlja na radnom mjestu te ravnoteže između poslovnog i privatnog života. Trebalo bi sprečavati radne odnose koji vode do nesigurnih radnih uvjeta, među ostalim u slučaju radnika koji rade putem platforme, osobito ako su niskokvalificirani, i suzbijanjem zlouporabe nestandardnih ugovora. U slučaju neopravdanog otkaza trebalo bi osigurati pristup djelotvornom nepristranom rješavanju sporova i pravo na pravnu zaštitu, što uključuje primjerenu naknadu ako je to primjenjivo.

Politikama bi se trebalo nastojati poboljšati i poduprijeti sudjelovanje na tržištu rada, usklađivanje s potrebama tržišta rada i tranzicije, među ostalim u regijama u nepovoljnom položaju. Države članice trebale bi djelotvorno poticati i podupirati osobe koje mogu sudjelovati na tržištu rada, posebno ranjive skupine kao što su niskokvalificirane osobe, osobe s invaliditetom, osobe migrantskog podrijetla, uključujući osobe obuhvaćene privremenom zaštitom, i marginalizirane pripadnike romske zajednice. Države članice trebale bi ojačati opseg i djelotvornost aktivnih politika tržišta rada povećanjem njihove usmjerenosti, dosega i područja primjene i njihovim boljim povezivanjem sa socijalnim uslugama, osposobljavanjem i potporom dohotku za nezaposlene dok traže posao i na temelju njihovih prava i odgovornosti. Države članice trebale bi poboljšati kapacitet javnih službi za zapošljavanje kako bi te službe pružile pravodobnu i prilagođenu pomoć tražiteljima zaposlenja, odgovorile na trenutačne i buduće potrebe tržišta rada te provele upravljanje na temelju rezultata, koje se podupire i digitalizacijom.

Države članice trebale bi nezaposlenim osobama osigurati primjerenu naknadu za nezaposlenost tijekom razumno dugog razdoblja, u skladu s njihovim doprinosima i nacionalnim pravilima o ispunjavanju uvjeta za primanje naknade. Naknade za nezaposlenost ne bi smjele takve da destimuliraju brz povratak na tržište rada i trebale bi biti popraćene aktivnim politikama tržišta rada.

Mobilnost učenika i polaznika te radnika trebalo bi odgovarajuće podupirati u cilju povećanja njihovih vještina i zapošljivosti te kako bi se iskoristio puni potencijal europskog tržišta rada, uz istodobno osiguravanje pravednih uvjeta za sve koji obavljaju prekograničnu djelatnost te jačanje administrativne suradnje nacionalnih uprava u pogledu mobilnih radnika, uz iskorištavanje pomoći Europskog nadzornog tijela za rad. Mobilnost radnika u ključnim zanimanjima i prekograničnih, sezonskih i upućenih radnika trebalo bi podupirati u slučaju privremenog zatvaranja granica zbog pitanja zaštite javnog zdravlja.

Osim toga, države članice bi trebale nastojati stvoriti odgovarajuće uvjete za nove oblike rada, čime bi se ostvario njihov potencijal za otvaranje radnih mjesta, istodobno osiguravajući njihovu usklađenost s postojećim socijalnim pravima. Države članice stoga bi trebale pružati savjete i smjernice o pravima i obvezama koji se primjenjuju u kontekstu netipičnih ugovora i novih oblika rada, kao što je rad putem digitalnih platformi. U tom pogledu socijalni partneri mogu imati ključnu ulogu, a države članice trebale bi ih podupirati u povezivanju i predstavljanju osoba koje rade putem netipičnih ugovora ili platformi. Isto tako, države članice trebale bi razmotriti pružanje potpore provedbi – primjerice u obliku smjernica ili namjenskog osposobljavanja za inspektorate rada – u pogledu izazova koji proizlaze iz novih oblika organizacije rada, kao što su algoritamsko upravljanje, nadzor podataka te rad na neodređeno ili na određeno na daljinu.

Nadovezujući se na postojeće nacionalne prakse i kako bi se ostvarili djelotvorniji socijalni dijalog i bolji socioekonomski ishodi, među ostalim u kriznim situacijama, kao u slučaju agresivnog rata Rusije protiv Ukrajine i porasta troškova života, države članice trebale bi osigurati pravodobno i smisleno sudjelovanje socijalnih partnera u osmišljavanju i provedbi reformi i politika zapošljavanja te socijalnih reformi i politika te, ako je to relevantno, gospodarskih reformi i politika, među ostalim potporom povećanju kapaciteta socijalnih partnera. Države članice trebale bi poticati socijalni dijalog i kolektivno pregovaranje. Socijalne partnere trebalo bi poticati da pregovaraju o kolektivnim ugovorima i sklapaju ih u svim područjima koja su im relevantna, poštujući u potpunosti njihovu autonomiju i pravo na zajedničko djelovanje.

Ako je to relevantno i nadovezujući se na postojeće nacionalne prakse, države članice trebale bi uzeti u obzir relevantno iskustvo organizacija civilnog društva u vezi sa zapošljavanjem i socijalnim pitanjima.

Smjernica br. 8: Promicanje jednakih mogućnosti za sve, poticanje socijalne uključenosti te suzbijanje siromaštva

Države članice trebale bi promicati uključiva tržišta rada koja su otvorena za sve tako što će uspostaviti djelotvorne mjere za borbu protiv svih oblika diskriminacije i za promicanje jednakih mogućnosti za sve, a posebice za skupine koje su nedovoljno zastupljene na tržištu rada, te pritom posvetiti dužnu pozornost regionalnoj i teritorijalnoj dimenziji. Trebale bi osigurati jednako postupanje u pogledu zapošljavanja, socijalne zaštite, zdravstvene skrbi, skrbi za djecu i dugotrajne skrbi, obrazovanja i pristupa robi i uslugama, uključujući stanovanje, bez obzira na rod, rasnu ili etničku pripadnost, vjeru ili uvjerenje, invaliditet, dob ili spolnu orijentaciju.

Države članice trebale bi osuvremeniti sustave socijalne zaštite radi pružanja odgovarajuće, djelotvorne, učinkovite i održive socijalne zaštite za sve, tijekom svih faza života, promičući pritom socijalnu uključenost i uzlaznu društvenu mobilnost, potičući sudjelovanje na tržištu rada, podupirući socijalno ulaganje, suzbijajući siromaštvo i socijalnu isključenost te rješavajući pitanje nejednakosti, među ostalim oblikovanjem svojeg poreznog sustava i sustava naknada te procjenom distribucijskog učinka politika. Nadopunjavanjem univerzalnih pristupa ciljanim pristupima poboljšat će se djelotvornost sustavâ socijalne zaštite. Cilj osuvremenjivanja sustavâ socijalne zaštite trebao bi biti i poboljšanje njihove otpornosti na višedimenzionalne izazove. Posebnu pozornost trebalo bi posvetiti najranjivijim kućanstvima na koja utječu zelena i digitalna tranzicija te sve veći troškovi energije.

Države članice trebale bi razraditi i integrirati tri sastavnice aktivnog uključivanja: odgovarajuću potporu dohotku, uključiva tržišta rada i pristup kvalitetnim potpornim uslugama, u svrhu ispunjavanja individualnih potreba. U okviru sustavâ socijalne zaštite trebalo bi osigurati primjerene naknade u obliku minimalnog dohotka za sve osobe koje nemaju dovoljno sredstava i promicati socijalnu uključenost tako da se građane podupire i potiče na aktivno sudjelovanje na tržištu rada i u društvu, među ostalim ciljanim pružanjem socijalnih usluga.

Dostupnost povoljnih, pristupačnih i kvalitetnih usluga kao što su rani i predškolski odgoj i obrazovanje, izvanškolska skrb, obrazovanje, osposobljavanje, stanovanje, zdravstvene usluge i dugotrajna skrb nužan je preduvjet za osiguravanje jednakih mogućnosti. Posebnu pozornost trebalo bi posvetiti borbi protiv siromaštva i socijalne isključenosti, uključujući siromaštvo unatoč zaposlenju, u skladu s glavnom ciljnom vrijednošću Unije za 2030. u pogledu smanjenja siromaštva. Pitanju siromaštva djece i socijalne isključenosti osobito bi trebalo pristupiti sveobuhvatnim i integriranim mjerama, među ostalim potpunom provedbom europskog jamstva za djecu.

Države članice trebale bi svima, uključujući djecu, osigurati pristup kvalitetnim osnovnim uslugama. Države članice trebale bi osobama kojima je potrebna pomoć ili ranjivim osobama osigurati pristup primjerenim socijalnim stanovima ili pomoći za stanovanje. Trebale bi osigurati tranziciju prema čistoj i pravednoj energiji i riješiti problem energetske siromaštva kao sve važnijeg oblika siromaštva zbog rasta cijena energije, što je djelomično povezano s agresivnim ratom Rusije protiv Ukrajine, među ostalim, prema potrebi, ciljanim privremenim mjerama potpore dohotku ili prilagodbom postojećih mjera potpore. Osim toga, trebalo bi provesti politike uključive obnove stambenih prostora. U vezi s tim uslugama trebalo bi uzeti u obzir specifične potrebe osoba s invaliditetom, među ostalim pristupačnost. Posebno bi trebalo razmotriti problem beskućništva. Države članice trebale bi osigurati pravodoban pristup cjenovno pristupačnoj preventivnoj i kurativnoj zdravstvenoj i dugotrajnoj skrbi dobre kvalitete te pritom zaštititi dugoročnu održivost sustava.

U skladu s aktivacijom Direktive Vijeća 2001/55/EC¹ države članice trebale bi ponuditi odgovarajuću razinu zaštite raseljenim osobama iz Ukrajine. Za maloljetnike bez pratnje države članice trebale bi provesti potrebne mjere. Djeci bi trebalo osigurati pristup odgoju i obrazovanju te osnovnim uslugama u skladu s europskim jamstvom za djecu.

¹ Direktiva Vijeća 2001/55/EZ od 20. srpnja 2001. o minimalnim standardima za dodjelu privremene zaštite u slučaju masovnog priljeva raseljenih osoba te o mjerama za promicanje uravnoteženih napora država članica pri prihvatu i snošenju posljedica prihvata tih osoba (SL L 2012, 7.8.2011., str. 12.).

U kontekstu sve duljeg životnog vijeka i demografskih promjena države članice trebale bi osigurati prikladnost i održivost mirovinskih sustava za radnike i samozaposlene osobe, pružajući jednake mogućnosti za žene i muškarce u kontekstu stjecanja i pribrajanja mirovinskih prava, među ostalim putem sustavâ dopunskog mirovinskog osiguranja kako bi se osigurao primjeren dohodak u starijoj dobi. Mirovinske reforme trebalo bi poduprijeti politikama čiji je cilj smanjiti rodnu razliku u mirovinama, kao i mjerama za produljenje radnog vijeka, poput povećanja stvarne dobi za umirovljenje, osobito olakšavanjem sudjelovanja starijih osoba na tržištu rada, a te bi politike trebalo uključiti u strategije aktivnog starenja. Države članice trebale bi uspostaviti konstruktivan dijalog sa socijalnim partnerima i drugim relevantnim dionicima te omogućiti odgovarajuće postupno uvođenje reformi.
